

Številka: U-I-176/17-6

Datum: 5. 7. 2018

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo Vrhovnega sodišča, na seji 5. julija 2018

sklenilo:

Zahteva za oceno ustavnosti 12. člena Zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (Uradni list RS, št. 99/13) se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

1. Vrhovno sodišče (v nadaljevanju predlagatelj) je sklepom št. II Ips 221/2017 z dne 19. 10. 2017 na podlagi prvega odstavka 23. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) prekinilo odločanje o revizijah tožeče in tožene stranke, vloženi v pravdnem postopku zaradi plačila odškodnine za nepremoženjsko in premoženjsko škodo, nastalo zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva in prenosa v evidenco tujcev. Na podlagi 156. člena Ustave je vložilo zahtevo za oceno ustavnosti 12. člena Zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (v nadaljevanju ZPŠOIRSP).

2. Predlagatelj zatrjuje protiustavnost zakonske določbe, ki določa omejitve skupne višine denarne odškodnine za škodo, povzročeno zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva, v sodnem postopku. Po njegovem mnenju je izpodbijana določba v neskladju s 155. členom Ustave, saj naj bi za nazaj posegla v že pridobljeno pravico do popolne odškodnine in naj bi tako retroaktivno posegla v pravni položaj izbrisanih oseb. Tudi ob izhodišču, da je v pridobljene pravice mogoče retroaktivno posegati, če to terja varstvo drugih ustavnih pravic (ob testu sorazmernosti – tretji odstavek 15. člena Ustave), predlagatelj meni, da v zakonodajnem gradivu ni dejanske podlage, ki

bi omogočala izvedbo testa sorazmernosti. Zakonodajno gradivo po mnenju predlagatelja vsebuje zgolj abstraktne nastavke oziroma izhodišča za ustavnopravno tehtanje. V njem naj bi bilo k obrazložitvi izpodbijanega 12. člena ZPŠOIRSP zapisano le, da bi "izplačilo denarnih odškodnin v polni višini ogrozilo zagotavljanje drugih pravic, zlasti pravic s področja socialne države (2. člen Ustave), kar vključuje tudi javno-finančne zmožnosti države." V razmerju med četrtem odstavkom 15. člena Ustave in 26. členom Ustave naj bi bila to primerna odločitev, pri kateri naj bi bila upoštevana primerljiva ustavnosodna presoja. Po mnenju predlagatelja to izhodišče zakonodajalca lahko utemeljuje prva dva koraka testa sorazmernosti (tj. test primernosti in nujnosti), zaradi pomanjkanja konkretnih dejstev (izračunov) pa ne omogoča tudi testa sorazmernosti v ožjem pomenu. Iz ocene finančnih posledic predloga zakona za državni proračun naj bi sicer izhajal izračun skupne vrednosti odškodnin v višini 75.600.000,00 EUR. Vendar po mnenju predlagatelja ta vsota sama po sebi ne utemeljuje sklepa, da gre za omejitev v skladu s testom sorazmernosti. Predlagatelj zato meni, da zakonodajno gradivo ne omogoča sklepa, da je retroaktiven poseg ustavno dopusten. Zaradi neskladja izpodbijane določbe z drugim odstavkom 155. člena Ustave predlaga njeno razveljavitev.

3. V skladu s 156. členom Ustave mora sodišče prekiniti postopek in začeti postopek pred Ustavnim sodiščem, če pri odločanju meni, da je zakon, ki bi ga moralo uporabiti, protiustaven.¹ To ustavno pooblastilo sodiščem je treba razlagati skupaj s 125. členom Ustave, po katerem so sodniki pri opravljanju sodniške funkcije vezani ne samo na zakon, temveč tudi na Ustavo. Upošteva se ustavni položaj rednih sodišč, kot izhaja iz 125. člena Ustave, ima Ustavno sodišče po 156. členu Ustave subsidiarno vlogo. Ustavno sodišče je po tej določbi Ustave upravičeno intervenirati le takrat, kadar je ustavnosodna presoja zakona potrebna za zagotovitev ustavnoskladne odločitve v konkretnem sodnem postopku.²

4. Procesna predpostavka, ki jo za začetek postopka za oceno ustavnosti z zahtevo sodišča določa tudi prvi odstavek 23. člena ZUstS, mora biti izkazana ob vložitvi zahteve. Na njen obstoj mora Ustavno sodišče paziti po uradni dolžnosti ves čas postopka pred Ustavnim sodiščem.³ V obravnavani zadevi je med postopkom za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo predlagatelja, Ustavno sodišče že odločilo o protiustavnosti 12. člena ZPŠOIRSP na podlagi zahtev Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu, Okrožnega sodišča v Ljubljani in Okrajnega sodišča v Ljubljani. Z odločbo št. U-I-80/16, U-I-166/16, U-I-173/16 z dne 15. 3. 2018 (Uradni list RS, št. 24/18) je Ustavno sodišče razveljavilo s takojšnjim učinkom 12. člen v zvezi s prvim odstavkom

¹ Vsebinsko enako določbo vsebuje prvi odstavek 23. člena ZUstS. Zakon dopolnjuje Ustavo v tem, da jasneje določa, da sodišče začne postopek pred Ustavnim sodiščem z zahtevo za oceno ustavnosti, pri čemer lahko izpodbija tudi le del zakona.

² Primerjaj sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-238/12 z dne 23. 1. 2014 (Uradni list RS, št. 10/14) in št. U-I-250/12 z dne 6. 3. 2014.

³ Primerjaj sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-163/12 z dne 16. 1. 2014 in št. U-I-250/12.

28. člena ZPŠOIRSP, kolikor se nanaša na oškodovance, ki so odškodninske zahtevke zoper državo vložili pred začetkom uporabe tega zakona po 26. členu Ustave in katerih zahtevki do tedaj niso bili zastarani (1. točka izreka). Poleg tega je Ustavno sodišče 12. člen navedenega zakona v obsegu, ki ni zajet s 1. točko izreka odločbe, razveljavilo z devetmesečnim odložnim rokom (2. in 3. točka izreka). Hkrati je določilo način izvršitve odločbe (4. točka izreka).

5. Enako kot v zadevah št. U-I-80/16, U-I-166/16, U-I-173/16 predlagatelj zatrjuje neskladje izpodbijane ureditve z drugim odstavkom 155. člena Ustave, saj naj bi zakonodajalec nedopustno za nazaj (retroaktivno) posegel v pravico tožnikov do popolne odškodnine. Drugih očitkov predlagatelj ne navaja.

6. Ustavno sodišče je torej v odločbi št. U-I-80/16, U-I-166/16, U-I-173/16 izpodbijano določbo že presoјalo z vidika prepovedi retroaktivne veljave predpisa (155. člen Ustave), poleg tega pa tudi z vidika načela varstva zaupanja v pravo (2. člen Ustave). Nova odločitev Ustavnega sodišča o zahtevi predlagatelja tako ni potrebna za zagotovitev ustavnoskladne odločitve v konkretnem sodnem postopku. Glede na navedeno procesna predpostavka iz prvega odstavka 23. člena ZUstS za odločanje o ustavnosti izpodbijane določbe ni izpolnjena. Zato je Ustavno sodišče zahtevo zavrglo.

7. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi prvega odstavka 25. člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnici in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat in Marko Šorli. Sodnik dr. Marijan Pavčnik je bil pri odločanju v tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je sklep sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica